

POZDRAVNI GOVOR DEKANA KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG
FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU U POVODU OTVARANJA
XXXIII. TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA ZA SVEĆENIKE
(26–28. siječnja 1993) U ZAGREBU

U ime Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, organizatora XXXIII. Teološko-pastoralnog tjedna za svećenike najsrdačnije pozdravljam:

Njegovu Uzoritost kard. Franju Kuharića, nadbiskupa zagrebačkoga, metropolita i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije;

Njegovu Ekselenciju msgr. Giulia Einaudia, apostolskog nuncija Svete Stolice;

preuzvišenu gospodu: msgr. Vinka Puljića, nadbiskupa i metropolita vrhbosanskoga; msgr. Ćirila Kosa, biskupa đakovačko-srijemskoga; vladiku Slavomira Miklovića, biskupa križevačkog; msgr. Marina Srakića pomoćnog biskupa đakovačko-srijemskoga; msgr. Jurja Jezerinca, pomoćnog biskupa zagrebačkoga; msgr. Marka Culeja, pomoćnog biskupa zagrebačkoga; msgr. Vjekoslava Milovana, generalnog tajnika HBK; gosp. dr. Matu Granića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i dr. Adalberta Rebića, predstojnika Vladina ureda za prognanike i izbjeglice Republike Hrvatske; veleučenu gospodu profesore i predavače na tečaju.

Pozdravljam predstavnike Evangeličke Crkve, Baptističke Crkve u osobi dr. Josipa Horaka člana Izvršnog odbora Svjetskog baptističkog saveza i prodekana Fakulteta Matija Vlačić Ilirik; iz Evangeoske Crkve (Pentekostne), dr. Petra Kuzmića; iz Srpske Pravoslavne Crkve, Jovana Nikolića protojereja koji se ovdje nalazi u osobno ime; predstavnike Sveučilišta i predstavnike afiliranih visokih teoloških škola iz Rijeke, Splita, Đakova, Makarske i Sarajeva te Franjevačke teologije Sarajevo, Filozofsko-teološkog instituta D.I., dekana fakulteta i predstojnika Instituta;

studentice i studente KBF-a i njegovih instituta, kao i studente drugih fakulteta hrvatskih sveučilišta;

predstavnike naših redovnika i redovnica, provincijale i provincijalke predstavnike karitativnih ustanova.

Pozdravljam i domaćine, rektora Nadb. dječjačkog sjemeništa i njegove suradnike.

Pozdravljam sve svećenike iz Hrvatske, iz iseljeničke Hrvatske i susjednih zemalja, naše dugogodišnje i najvrijednije suradnike i slušatelje, koji su stvorili, održali i uvijek nanovo obogaćivali svojom nazočnošću i svojim aktivnim sudjelovanjem ovaj Teološko-pastoralni tečaj i bez kojih se on ne samo ne bi mogao održati, već ne bi niti imao smisla. Hvala im za to svjedočanstvo i molim za daljnju podršku.

Pozdravljam sve drage goste i sve nazočne. Neka vam bude: »Mir i dobro!« Hvala vam što ste se odazvali našem pozivu. Dobro došli! Neka Bog blagoslovi vaš dolazak i neka vas ispuni radošću zajedništva.

Tema 33. Teološko-pastoralnog tjedna »*Prognanici i izbjeglice – briga Crkve*« aktualna je i predstavlja odraz našega sveopćeg vjerskog i nacionalnog stanja, možda najdramatičnijega u 1.300-godišnjoj kršćanskoj povijesti hrvatskoga naroda. Pred godinu dana, točnije 15. siječnja 1992, svjetska zajednica naroda postala je bogatijom za tri nove države s područja bivše Jugoslavije, među kojima je bila i Hrvatska. Zbog te činjenice radovali smo se upravo ovdje, na 32. teološko-pastoralnom tjednu na kojem smo razmišljali o temi »Sto godina katoličkog društvenog nauka«, iako nam je domovina još uvijek krvarila iz rana koje su joj zadavali njezini neprijatelji. Našu radost pomutio je, međutim, najveći exodus u povijesti hrvatskoga naroda. Rijeka prognanika i izbjeglica iz zaposjednutih hrvatskih krajeva krenula je u izbjegličku neizvjesnost, postavši strancima u vlastitoj domovini. U međuvremenu, ratna su razaranja zahvatila i susjednu Bosnu i Hercegovinu. Hrvatska, već otprije opterećena vlastitim prognanicima, postala je utočištem stotina tisuća prognanika iz BiH. Ratom osiromašena i gospodarski izbjeglicama opterećena, Hrvatska je stvorila fenomen koji možemo nazvati »hrvatskim čudom«. Sama u oskudici hrani i brani stotine tisuća izbjeglica i prognanika. To se »hrvatsko čudo« moglo dogoditi zato što je hrvatski čovjek oduvijek imao smisla za patnju, što je i sam prečesto bio putnik, patnik i prognanik. Cjelokupna povijest Hrvata isprepletana je patnjama i progonima. Hrvatski je čovjek postao patnikom zato što mu njegova domovina nije mogla ili nije smjela pružati kruh svagdašnji, tjerajući ga u daleke svjetove. Možda je zbog te patnje postao i putnik i prognanik. Ako patnju nekoga naroda procjenjujemo po broju njegovih iseljenika (svaki treći Hrvat živi izvan svoje domovine!), onda smijemo zaključiti da je hrvatski narod, kao rijetko koji narod na svijetu, trpio i patio.

Ali na tim prognaničkim putovanjima Hrvata katolika pratila je Crkva, njegova duhovna majka i tješiteljica, ohrabriteljica i braniteljica. Katolički svećenici bili su često njegovi jedini suputnici i supatnici, tješeći ga u tuđini i podržavajući u njemu nadu u povratak u voljenu domovinu. Mnogobrojni crkveni dokumenti govore o obvezi Crkve da se kao brižljiva majka brine za svoju djecu koja najviše trebaju, a to su upravo prognanici i izbjeglice. Kristove riječi na posljednjem sudu u tom su smislu indikativne: »Dođite blagoslovljeni Oca mog i primite u posjed kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta! Jer bijah gladan, i dadoste mi jesti; bijah žedan, i napojiste me; bijah putnik, i primiste me; bijah

gô i obukoste me; bijah bolestan, i pohodiste me; bijah u tamnici, i dođoste k meni. Zaista, kažem vam, meni ste učinili koliko ste učinili jednome od ove najmanje braće« (Mt 25,34–37, 40).

Ove godine slavimo 33. obljetnicu djelovanja Teološko-pastoralnog tjedna za svećenike, ali i 33. obljetnicu blažene smrti kardinala Alojzija Stepinca, koji je pokazivao brigu i skrb za prognanike, izbjeglice i za Hrvate izvan domovine kao rijetko tko prije njega. On je za zaštitu i pomoć hrvatskim iseljenicima obnovio »Društvo sv. Rafaela«, pokrenuo je časopis »Hrvat u tuđini«. Našim je iseljenicima slao svećenike i poruke. Sam, međutim, nije htio napustiti domovinu niti onda kada su mu nudili slobodu, da bi tako izbjegao robiji. Odupro se onima koji su mu savjetovali da će u slobodnom svijetu imati više prilike da se čuje njegov glas u prilog njegova patničkog naroda. Ali on je, po primjeru Krista, htio ostati u svojoj zemlji makar je u njoj bio ušutkivan, jer je bio uvjeren da će i njegova šutnja, poput Kristove šutnje, snažnije potresti svijet od izgovorene riječi. Na njega i na sve hrvatske mučenike, posebice prognanike, mogu se primijeniti riječi pjesnika Silvija Strahimira Kranjčevića: »Ja domovinu imam, tek u srcu je nosim, i brda joj i dol, Gdje raj da ovaj prostrem, uzalud svijet prosim, i gutam svoju bol!« Ali kao što je svaka žrtva i svaka bol plodonosna, tako je njegova žrtva, kao i žrtva progonjenih Hrvata, postala plodonosna, postala je blagoslov za Hrvatsku.

Iskustvo progonstva povijesni je pratitelj Božjeg naroda. Tog iskustva nije bio pošteđen ni Krist Gospodin, koji je došao spasiti svijet i kojega je taj svijet mrzio objesivši ga na križ. Progonstvo će zbog toga postati i sudbinom njegovih sljedbenika: »Ako su mene proganili i vas će proganiti« (Iv 15,20). Misterij progonstva povezan je s misterijem patnje. I dok Bog pomoću patnje želi grešnika očistiti ili pravednika iskušati (slučaj pobožnog Joba), zlo se pomoću progonstva želi tom Božjem planu suprotstaviti, pokušavaju odvojiti čovjeka od Boga. Progonjeni pravednik, međutim, pobjeđuje svijet i zato se Kristovi učenici raduju, iako znaju da će biti proganjeni (Mt 5,11sl.). Ivanovo Otkrivenje, napisano u vrijeme velike kušnje, podržava tu radosnu nadu u srcima progonjenih, uvjeravajući ih da će Krist pobijediti. Svakom progonjenom uskrsli Krist upućuje riječi: »Nemoj se bojati muka. Ostani vjeran do smrti i dat ću ti vijenac – života« (Otk 2,10).

Progonstvo ima i negativnu konotaciju. Ono u biblijskoj dimenziji znači kaznu za grijeh! Kod Izraelaca izagnanstvo se držalo nezamislivim, jer je označavalo negaciju silnih Božjih obećanja izabranom narodu. A kad se progonstvo dogodilo, prva je reakcija bila da se ta činjenica ne prihvati, ili, ako se prihvatila, bilo je to uz uvjerenje da će Bog odmah uspostaviti prijašnje stanje. Prorok Jeremija tu samoobmanu razotkriva tvrdnjom da će izagnanstvo potrajati dugo (Jr 29). Morala se dogoditi katastrofa, kako bi narodni poglavari i narod postali svijesni svojih grijeha i svojih izopačenosti. Prijetnje proroka su se ostvarile, a progonstvo se pokazalo kao kazna. Jahvin je vinograd bio opustošen, nevjerna je zaručnica bila kažnjena, a buntovan je narod bio istjeran iz svoje zemlje.

Ova »negativna teofanija« koja je započela deportacijom pobijedenih Izraelaca i njihovim raseljavanjem, duboko se usjekla u svijest izabranog naroda. Ali to razdoblje kušnje imalo je veliki odjek u vjerskom životu Izraela. Javila se nepopustljiva svetost i potresna vjernost Bogu. »Negativna teofanija« postupno se pretvarala u »pozitivnu teofaniju«. Prognanici, izbačeni iz Svete Zemlje, mogli su pomisliti da ih je Bog napustio, a prijetila im je opasnost da padnu u malodušje. Ali Bog je usred te najveće kušnje ostao uz svoj narod i preko svojih proroka navještao nadu u povratak, pozivajući na obraćenje. Tako se pripremalo razdoblje za pojavu »novog Izraela«, koji već u progonstvu postaje glasnikom pravoga Boga i svjetlo narodima. Bog će potražiti prognane i vodit će ih kao pastir u njihov zavičaj. Očistit će ih od grijeha i dat će im »novo srce« (Ez 36,24–28).

Tako se negativna konotacija progonstva pretvara u pozitivni aspekt izagnanstva: prokletstvo progonstva postaje blagoslov naroda, odbačeni su ponovno prihvaćeni, a protjerani iz svog zavičaja se radosni vraćaju na svoja ognjišta.

Krist je svoje učenike pozdravljao pozdravom »Mir vama« i »Ne bojte se!«. U toj vjeri smijemo svim prognanicima i izbjeglicama uputiti isti pozdrav ohrabrenja: »Mir vama« i »Ne bojte se«. I sam Krist Gospodin bio je prognanik, član obitelji koja je pred ubojicom i krvnikom morala napustiti svoj zavičaj. Kao što je anđeo Gospodnji svetoj Obitelji u izbjeglištvu u Egiptu javio da se vrate u svoju domovinu jer nema više onog koji je želio ubiti dijete Isusa, tako se i mi nadamo da ćemo naskoro moći svim prognanicima i izbjeglicama priopćiti: »Vratite se, jer nema više onih koji su vas htjeli ubiti!«